

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора Морської Л.І. про дисертацію ТОМАШЕВСЬКОЇ Агнесси Юріївни «**Формування у майбутніх фармацевтів англомовної лексичної компетентності в читанні та говорінні у процесі самостійної роботи**», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика навчання (германські мови).

Розуміння ролі спілкування у житті людини, механізмів кодування інформації та донесення її змісту до реципієнта, перетворення загальнолюдських, суспільно значущих цінностей у власні, особистісні – це новий погляд на світ, його проблеми, можливі шляхи їх вирішення, відмова від застарілих стереотипів і норм. Існування такого мислення, спрямованого на усвідомлення цілісного, взаємопов'язаного та взаємозумовленого світу, сьогодні не є можливим без активного використання кодів хоча б однієї іноземної мови.

З іншого боку, в умовах обмеженої кількості годин, відведених на вивчення англійської мови майбутніми фахівцями нефілологічних спеціальностей, зокрема, майбутніми фармацевтами, постає завдання оптимізувати процес їх підготовки шляхом ефективного використання можливостей самостійної роботи, а також шляхом розвитку здатності та готовності їх до самостійного удосконалення англомовних навичок і вмінь.

Дослідження Агнесси Юріївни Томашевської набуває вагомої актуальності з огляду на абсолютну відсутність наукових розвідок проблеми формування англомовної лексичної компетентності для фахівців з фармацевтичної сфери власне у поєднанні таких видів мовленнєвої діяльності, як читання та говоріння (рецептивний і продуктивний види мовленнєвої діяльності), що певним чином вирізняє роботу з-поміж низки праць, що

зосереджені на дослідженні проблеми формування професійно орієнтованої компетентності фахівців, які традиційно присвячені або рецептивним, а продуктивним видам мовленнєвої діяльності.

Дисертаційна робота містить міцне методологічне підґрунтя: саме у плідній інтеграції когнітивного, інтегрованого, рефлексивного підходів вбачаємо ефективність вирішення задекларованої проблеми.

Робота чітко структурована і грамотно оформлена, що свідчить про володіння авторкою логікою наукового дослідження. Структура роботи відповідає меті дослідження й вирішуваним у ньому завданням.

Належне вивчення дисертації й автореферату дає підстави стверджувати, що робота є закономірною і своєчасною реакцією на сучасні вимоги до підготовки висококваліфікованих фахівців з іноземних мов і має вагоме значення для теорії і методики навчання германських мов. Це підтверджується низкою чинників:

1. У роботі комплексно і системно вивчено проблему формування англомовної лексичної компетентності в майбутніх фармацевтів у читанні та говорінні у процесі самостійної роботи.
2. Авторкою вперше теоретично обґрунтовано і розроблено методику формування у майбутніх фармацевтів англомовної лексичної компетентності в читанні та говорінні у процесі самостійної роботи, в основі якої лежать положення когнітивного, інтегрованого, рефлексивного підходів.
3. Дослідницею вдосконалено зміст і структуру англомовної лексичної компетентності в читанні та говорінні, визначено поняття «професійно орієнтована лексична компетентність майбутніх фармацевтів».
4. Нарешті, результатом наукової розвідки є розробка підсистеми вправ для формування досліджуваного феномену у майбутніх фармацевтів та створення моделі організації навчання на основі розробленої методики з повним набором методичних матеріалів.

Уже з перших сторінок дисертації дослідницею розглянуто комплекс питань, які, на думку Агнесси Юріївни, й складають теоретичні засади роботи. Тут авторка дослідження пропонує вичерпну характеристику методологічних орієнтирів (тут слід відзначити чітке і конкретне доведення необхідності врахування положень комунікативно-когнітивного, рефлексивного та інтегрованого підходів).

Нам особливо імпонує стратегія вивчення авторкою сучасних вимог на ринку праці до сформованості англомовної професійно орієнтованої лексичної компетентності фармацевтів. Далі Агнесса Юріївна на основі аналізу функціонування психічних процесів (сприймання, увага, пам'ять, мислення), які зумовлюють ефективність формування англомовної лексичної компетентності, а також характеристик внутрішнього лексикону людини, визначає передумови ефективного формування у майбутніх фармацевтів англомовної лексичної компетентності в читанні та говоренні: забезпечення активності пізнавальної діяльності студентів, усвідомленості ними професійної значущості завдань, зосередженість на довільному запам'ятовуванні, використання ефективних стратегій запам'ятовування, організація систематичного повторення та заохочення студентів до самостійного повторення, систематизована подача нових лексичних одиниць та їх опрацювання, забезпечення належної практики для інтенсивного та регулярного вживання нових лексичних одиниць в мовленні, застосування вправ на класифікацію, групування, використання графічних опор.

Не можемо не виділити влучне, на наш погляд, вивчення лінгвістичних особливостей фармакологічної лексики, а також характеристика мовленнєвого матеріалу (текстів фармакологічного дискурсу), що послужив джерелом відбору такої лексики, що додає роботі, окрім психологічного змісту, ще й виразного лінгвістичного спрямування, таким чином праця набуває чіткого міждисциплінарного змісту, де поєднуються психолого-педагогічні, психологічні, лінгвістичні та методичні аспекти.

Безперечного схвалення заслуговує (у контексті роботи) логіка обґрунтування специфіки самостійної роботи студентів-фармацевтів. Відповідно до наукових висновків дисерантки, ця форма навчальної діяльності взаємопов'язана з компетентностями, в тому числі лексичною, навчально-стратегічною, і водночас контролюється студентом на основі зовнішнього керівництва викладачем, яке може мати різний характер залежно від моделі педагогічної взаємодії.

Особливого схвалення заслуговує деталізація характеристики критеріїв відбору навчального матеріалу для реалізації розробленої методики у підсистемі вправ (критерії відбору фахових текстів та критерії відбору лексичних одиниць), в результаті чого дослідниця відібрала 750 термінів, необхідних і достатніх для формування досліджуваного феномену.

Є всі підстави для схвальної оцінки авторської ідеї щодо етапності навчання, зокрема авторкою виділено три етапи формування у майбутніх фармацевтів англомовної лексичної компетентності в читанні та говорінні у процесі самостійної роботи: ознайомчий, тренувальний, етап застосування; імпонує також той факт, що кожному етапу відповідає певна група вправ із відповідними підгрупами у розробленій авторкою роботи підсистемі вправ.

Вагомим позитивом роботи є розроблена Агнессою Юріївною модель організації процесу формування у майбутніх фармацевтів англомовної лексичної компетентності в читанні та говорінні у процесі самостійної роботи, призначена для впровадження в межах дисципліни «Англійська мова», де передбачено три етапи самостійної роботи студентів.

Не можемо оминути позитивною увагою намагання авторки перевірити дієвість та валідність результатів проведеного нею дослідження. Повно і змістово на робочих сторінках дисертації відбито результати експериментальної частини роботи, якій притаманні чіткість, вмотивованість, логічність підходів. Можна вітати вдалу, на наш погляд, спробу авторки віdstежити динаміку досліджуваного процесу за чітко окресленими

критеріями, показниками та ознаками їх прояву. Томашевською А. Ю. проведено різноаспектний аналіз результатів дослідження, а тому не підлягає сумніву встановлена нею позитивна динаміка рівнів сформованості досліджуваного феномену студентів експериментальних груп.

Загалом, вивчення й аналіз змісту дисертації Томашевської А. Ю. дає підстави зробити висновок про її значні позитиви, високий ступінь обґрунтованості наукових положень і сформульованих висновків, які є адекватні поставленим у роботі завданням. Це і дає змогу узагальнити про досягнення мети дослідження.

Робота відзначається науковою новизною, теоретичним і практичним значенням. Зміст автoreферату ідентичний змісту дисертації і відповідає її положенням. Основні результати відображені в 15 наукових публікаціях, із них 5 статей – у виданнях, що включені до переліку фахових у галузі педагогічних наук в Україні, 2 статті опубліковані у закордонних виданнях.

Попри загалом високу позитивну оцінку наукового пошуку, здійсненого у дисертації, мусимо зазначити низку дискусійних моментів, побажань і зауважень:

1. Робота безперечно виграла б, якби до переліку проаналізованих підручників та посібників, які використовуються для навчання англійської мови майбутніх фармацевтів, дисертантка внесла підручник І. О. Захарчук Pharmacy-Book, рекомендований міністерством охорони здоров'я України.
2. Як справедливо зазначає авторка у підрозділі 1.3, одним із компонентів англомовної лексичної компетентності є лексична усвідомленість, яка підтримує функціонування механізмів мовленнєвої діяльності. Однак, в тексті дисертації ми не знайшли пояснення, яким чином здійснюється формування лексичної усвідомленості.
3. Для кращого уточнення особливостей та характеристики авторської підсистеми вправ на сторінках дисертації серед прикладів вправ підгрупи 1.3, спрямованих на розвиток стратегічної усвідомленості, доцільно було б

навести також вправу (чи вправи) для розвитку вмінь використовувати компенсаторні стратегії, які, разом із когнітивними та метакогнітивними, визначено у дисертації як основні, на яких потрібно зосереджувати увагу студентів.

4. Враховуючи важливість морфологічного способу термінотворення, про який ідеться в підрозділі 1.2, більшу увагу з метою досягнення комплексності роботи варто було б приділити вправам на аналіз словотворчих елементів для усвідомлення значення, утворення слів за допомогою префіксів, суфіксів.

Однак згадані вище зауваження не стосуються основного змісту дисертації та не мають вирішального впливу на достовірність й обґрунтованість висновків, зроблених дисертанткою. Загалом висока наукова якість дисертаційного дослідження, її позитивна оцінка є незмінною.

Отже, наукове значення дисертації Томашевської А. Ю. визначається предметом дослідження і полягає в тому, що вперше комплексно і системно розглянуто наукову проблему – формування англомовної професійно орієнтованої лексичної компетентності в читанні та говорінні майбутніх фармацевтів, яка до цього часу не була предметом спеціального дослідження. Результати дослідження мають практичну цінність для сучасного розвитку методики навчання іноземних мов як науки.

ВИСНОВОК: Дисертація Томашевської А. Ю. «Формування у майбутніх фармацевтів англомовної лексичної компетентності в читанні та говорінні у процесі самостійної роботи» є завершеним, самостійно виконаним дослідженням, яке має концептуальну основу, наукову новизну, теоретичне і практичне значення, вносить вагомий вклад у вивчення актуальної проблеми теорії і методики навчання германських мов.

Відповідно стверджуємо, що Томашевська А. Ю. виконала актуальне дослідження, яке відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від

24.07.2013 р. № 567пп. 9,10 зі змінами, внесеними відповідно до Постанов
Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, а
також вимогам, які ставляться до робіт, поданих на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук, і заслуговує присудження їй наукового ступеня
кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика
навчання (германські мови).

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри іноземних мов
для природничих факультетів
Львівського національного
університету імені Івана Франка

Л. І. Морська

Підпис Морської Л. І. засвідчує.

Вчений секретар університету

О. С. Грабовецька